

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Postboks 2600
7734 STEINKJER

Deres ref: 2014/5737 Vår ref: 2015/56252-2 Arkivkode: 30 Dato: 04.12.2015

Bufetat sin bistandsplikt ved frivillig plassering utenfor hjemmet

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (direktoratet) viser til henvendelse av 28. september 2015, hvor Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ber om en presisering av innholdet i bistandsplikten til statlig regionale barnevernmyndigheter (Bufetat). Fylkesmannen ønsker klarhet i om bistandsplikten kan innebære en plikt for Bufetat til umiddelbart å skaffe plasseringssted når barn plasseres utenfor hjemmet med hjemmel i barnevernloven § 4-4 fjerde ledd, eller om en slik plikt er forbeholdt akutt plasseringer med hjemmel i barnevernloven §§ 4-6 første og annet ledd, 4-25 og 4-29.

Bufetat har på følgende måte redegjort for sin forståelse av regelverket:

«En akuttsituasjon er typisk en uavklart og uoversiktlig situasjon hvor det blir nødvendig at barneverntjenesten snarlig foretar en handling - hastevedtak, med påfølgende plassering «på dagen». Begrepet hjelpetiltak i ordlyden i § 4-6, og derav henvisningen til § 4-4 i kommentarene til § 4-6, er en henvisning til hvilke tiltak som er aktuelle i § 4-6 første ledd situasjoner. Henvisningen kan imidlertid ikke forstås som en hjemmel for å fatte vedtak etter § 4-4 i akuttsituasjoner. Dersom situasjonen krever akuttinngrep, må det fattes akuttvedtak med hjemmel i en av lovens akutthjemler.»

«Premissene for å fatte vedtak etter § 4-4 fjerde ledd er etter vårt syn uforenelig med det å kreve et akutttiltak. Plassering i akuttinstitusjon/beredskapshjem betinger en akuttsituasjon og et akuttvedtak etter § 4-6 første eller annet ledd. Barnevernloven § 4-4 fjerde ledd kan således ikke benyttes som grunnlag for midlertidig vedtak i en akuttsituasjon, slik at tiltak må tildeles kommunene med en gang.»

Bufetat har videre henvist til at vedtak med hjemmel i barnevernloven § 4-4 fjerde ledd har et annet formål enn å avhjelpe en akuttsituasjon.

Barneverntjenesten har ovenfor Fylkesmannen uttrykket bekymring for at en slik praksis ikke gjør det mulig å fatte vedtak i tråd med hensynet til det meste effektive inngrep. Barneverntjenesten opplever at Bufetats forståelse av bistandsplikten «tvinger» frem tvangsvedtak med hjemmel i barnevernloven § 4-6 annet ledd i situasjoner hvor det kunne være til barnets beste med en frivillig plassering.

Direktoratet har uttalt seg om problemstillingen i brev av 6. juli 2009 til Bufetat region sør, men finner grunn til å presisere innholdet i bistandsplikten.¹

Bistandsplikten

Bistandsplikten fremgår av barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav a. Bufetat har etter anmodning fra kommunen en plikt til å bistå barneverntjenesten med plassering av barn utenfor hjemmet. Bufetat har ansvar for rekruttering og formidling av fosterhjem og institusjonsplasser, jf. barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav b. Rekrutteringsansvaret innebærer at Bufetat skal sørge for at det til en hver tid finnes et tilstrekkelig antall fosterhjem og institusjonsplasser, samt at tilgjengelige plasser er tilstrekkelig differensiert og tilgjengelig til rett tid.

Bistandsplikten gjelder ved plassering av barn i institusjon og fosterhjem. Den gjelder både ved midlertidig vedtak i akutte situasjoner og ved mere langvarige plasseringer. Bistand ved frivillige plasseringer med hjemmel i barnevernloven § 4-4 fjerde ledd omfattes også av bistandsplikten. Barneverntjenesten kan plassere barn utenfor hjemmet uten statlig bistand. Bistandsplikten inntreder derfor først etter anmodning fra kommunen.

Innholdet i bistandsplikten må ses i sammenheng med kravene til forsvarlighet i barnevernloven § 1-4. Kravene til forsvarlighet gjelder både for kvalitet og hvor hurtig Bufetat plikter å finne et egnet plasseringsted til det aktuelle barn.

Plasseringshjemler

Barnevernloven § 4-6 annet ledd gir barneverntjenesten hjemmel til umiddelbart å plassere et barn utenfor hjemmet dersom det er en fare for at barnet vil kunne bli vesentlig skadelidende. Det må i disse tilfellene foretas en risikoavveining, og det må vurderes om skaderisikoen kan elimineres helt eller reduseres til et akseptabelt nivå ved at det settes inn hjelpetiltak. Dersom barnet står uten omsorgspersoner har barneverntjenesten etter barnevernloven § 4-6 første ledd en plikt til å ivareta barnet.

Samtykker foreldrene og det er til barnets beste, kan barnet plasseres utenfor hjemmet med hjemmel i barnevernloven § 4-4 fjerde ledd. Normalt vil dette være planlagte plasseringer hvor det ikke er nødvendig raskt å flytte barnet ut av hjemmet. Hjemmelen kan imidlertid også benyttes i situasjoner hvor barnet må plasseres umiddelbart uten at dette er planlagt, og hvor barnet befinner seg i en alvorlig situasjon. Hensynet til det minste effektive inngrep tilsier at en plassering etter barnevernloven § 4-4 fjerde ledd alltid skal vurderes som et alternativ til å fatte vedtak med hjemmel i barnevernloven § 4-6 annet ledd. I akutte situasjoner vil dette være aktuelt dersom barneverntjenesten vurderer at en frivillig plassering er forsvarlig og til barnets beste. I en slik situasjon skal det ikke fattes vedtak om tvangsplassering med hjemmel i barnevernloven § 4-6 annet ledd.

Direktoratets vurdering

Ved plasseringer med hjemmel i barnevernloven § 4-6 første og annet ledd vil barnet enten stå uten omsorgspersoner eller være i umiddelbar fare for å bli vesentlig skadelidende. En forsvarlig utøvelse av Bufetats bistandsplikt vil i slike situasjoner alltid utløse en umiddelbar plikt til å skaffe fosterhjem eller plass på institusjon når barneverntjenesten anmoder om dette. Direktoratet har tidligere uttalt at tiltak i slike situasjoner alltid må tildeles med en gang.² I motsetning til denne type vedtak, vil ikke vedtak med hjemmel i barnevernloven § 4-4 fjerde ledd automatisk medføre en umiddelbar plikt til skaffe fosterhjem eller plass i institusjon. Normalt vil vedtak

---

¹ Brev fra Bufdir av 06.07.2009 ref. 2009/50578-2

² Brev fra Bufdir av 06.07.2009 ref. 2009/50578-2

etter barnevernloven § 4-4 fjerde ledd være planlagte plasseringer hvor det ikke er en akutt situasjon som nødvendiggjør umiddelbar flytting av barn ut av hjemmet.

Hvor raskt Bufetat plikter å tilby barneverntjenesten et forsvarlig plasseringssted er imidlertid ikke direkte knyttet til barneverntjenestens bruk av plasseringshjemmel. Hva som er en forsvarlig utøvelse av bistandsplikten ved plasseringer etter barnevernloven § 4-4 fjerde ledd må vurderes konkret opp mot barnets situasjon. Bufetat må ha fosterhjem og institusjonsplasser som er egnet til å gi det enkelte barnet en god og forsvarlig omsorg til rett tid. Tilstrekkelig kapasitet til raskt å kunne plassere barn som har behov for dette utenfor hjemmet er en viktig del av Bufetats sitt ansvar. Dette gjelder uavhengig av kommunens bruk av plasseringshjemmel.

Når barneverntjenesten anmoder om bistand fra Bufetat skal barneverntjenesten redegjøre for barnets situasjon og hva som anses som et forsvarlig tidsperspektiv for gjennomføring av plasseringen. Vurderingen skal være skriftlig. Dette er nødvendig for at Bufetat skal kunne vurdere hva som vil være en forsvarlig oppfølging av bistandsplikten. Bufetats vurdering av om det umiddelbart er nødvendig å tilby barneverntjenesten plasseringssted eller ikke skal dokumenteres. Fylkesmannen kan føre tilsyn med denne vurderingen.

Godkjenningen av institusjoner er knyttet til enkelte plasseringshjemler. Det er en forutsetning for plassering i institusjon at institusjonen er godkjent/kvalitetssikret for den aktuelle plasseringen. Dette gjelder også i de tilfeller hvor barn plasseres frivillig på institusjon.

Med hilsen

Hege Hovland Malterud (e.f)
avdelingsdirektør

Anders Henriksen
fung. seksjonssjef

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Kopi til:

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Alle fylkesmannsembeter
Statens Helsetilsyn
Alle Bufetats regioner
Sentralenheten for fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker
Alle fylkesnemnder